

Marea Britanie va contribui cu o sumă de 65.500 lire sterline la transferul templelor din Insula Philae, ultima fază a campaniei lansate de UNESCO în 1960, pentru salvarea monumentelor Nubiei. Această hotărâre a fost anunțată de Consiliul Executiv al UNESCO reunit la Paris în a 84-a sesiune.

Ansombul monumentelor din Insula Philae, care a adus insulei numele de „Perla Egiptului”, a supraviețuit degradărilor aduse de ape, care, de la construcția primului baraj de la Assuan din 1902, o acoperea nouă luni pe an. O dată cu darea în folosință a noului baraj templele sint, totuși, în permanență pe jumătate scufundate și piatra suportă în plus și eroziunea provocată de fluctuațiile zilnice ale nivelului apelor.

Planul de salvagardare prevede demontarea, transferul și reconstrucția templelor din Philae pe mica insulă de lângă Agilkia. Lucrările vor începe înainte de sfârșitul anului 1970. Alte țări și-au făcut deja cunoscute intențiile de a contribui la finanțarea acestei operații: Spania, Franța, Italia, Țările de Jos, Republica Federală a Germaniei și Suedia.

UNESCO INTERVINE PENTRU PROTEJAREA TEMPLELOR DE LA ANGKOR

Printr-o rezoluție adoptată în unanimitate la 18 iunie, Consiliul Executiv al UNESCO a decis să se alătore apelului solemn adresat de Secretarul general al Națiunilor Unite pentru salvarea vechilor temple ale Cambodgiei amenințate de distrugere prin extinderea ostilităților.

Prin această rezoluție, supusă de reprezentanții Franței, Indiei, Japoniei și Pakistanului în vederea aplicării în Cambodgia a Convenției de la Haga pentru protecția bunurilor culturale în caz de conflict armat, Consiliul Executiv după ce a reamintit importanța excepțională a templului Angkor-Vat și a altora, recunoaște că „este obligația întregii umanități de a le apăra”. El adresează un urgent apel internațional către toți cei interesați pentru a respecta și salva de la distrugere toate monumentele antice ale culturii cambodgiene și invită pe Directorul general să ia contact cu toți cei în drept în scopul protejării împotriva distrugerii, profanării și jafului, a patrimoniului cultural al Cambodgiei.

În cursul dezbaterilor, Directorul general, domnul René Maheu, a împărtășit Consiliului dispozițiile deja luate, pentru trimiterea în Cambodgia a unui expert, domnul Vadime Eliseeff, Conservator șef al Muzeului Cernuschi (Paris) pentru asistența tehnică cerută.

CONSERVAREA MONUMENTELOR DE PIATRĂ

„Problema conservării pietrei s-a născut aproape o dată cu arta ei de construcție. Omul și-a dat repede seama de pericolele pe care acest material – etern, într-un anumit sens, după reputație – le poate intimpina.”

În acești termeni domnul Pietro Gazzola, Administratorul monumentelor istorice de la Verona, a vorbit de problemele puse de conservarea monumentelor de piatră, cu ocazia colocviului organizat de UNESCO la Veneția între 22–27 iunie, și care au reunit vreo 15 specialiști din toate continentele.

„Încă de la construirea lor, sau foarte curând, a urmat domnul Gazzola, templele grecești au fost atacate de salinitatea mării foarte apropiate; la fel, soarele arzător și mai ales salturile de temperatură raportate la gradul de umiditate au provocat coroziunea granitului monumentelor egiptene; și pagubele cauzate de umiditatea care des-agregă lent materialele calcaroase ale bisericilor construite în regiunile septentrionale din centrul Europei, sint cunoscute; ca și acelea pe care înghețul le provoacă monumentelor construite din piatră poroasă. La aceste stricăciuni datorate agenților naturali care acționează lent dar sigur, se adaugă cele provocate de factorii poluării aerului și apei a cărui ritm s-a accentuat într-un mod dramatic în ultimii ani.”

Dar dacă problema este prezentă, nu este nouă. Domnul René Sneyers, directorul Institutului Regal al patrimoniului artistic de la Bruxelles, amintea cu această ocazie că în 1620 Parlamentul londonez lua măsuri contra acțiunii cărbunelui de la Newcastle, factorul ce provoca murdărirea construcțiilor și că acțiunea corozivă a fumului de cărbune asupra pietrelor calcaroase este studiată în Franța din 1853. În Franța, cercetări privind curățirea fațadelor se fac din 1964.

Cei 15 experți de diferite naționalități cărora li s-au atașat aproape 30 de specialiști italieni au examinat, de asemenea, rolul arhitectului, inginerului și al specialistului de laborator în problema conservării monumentelor construite în piatră.

O problemă care a figurat pe plan de egalitate pe ordinea de zi a fost cea a alterării marmurei monumentelor venețiene. Într-o interesantă comunicare, domnul Giovanni Massari de la Centrul Internațional de Studii pentru conservarea și restaurarea bunurilor culturale (Roma) a dat și un proiect al planurilor de cercetări privind diferitele aspecte ale acestui fenomen în interiorul bazilicii San Marco.

LE SOIR (BELGIA)

Numărul din 7 octombrie 1970 (233) anunța sub titlul „O ședință a Comisiei Monumentelor și Locurilor se va desfășura la Palais des Congrès”, hotărârea președintelui comisiei franceze a monumentelor și locurilor, domnul Pierre Wigny, de a restabili tradiția ședinței academice anuale a acestei instituții. La ședință vor participa specialiști, personalități politice și înalți funcționari din departamentele interesate.

Legăturile strânse, și cit mai directe, cu asociațiile de salvare a monumentelor, cu factorii locali, duc la o informare largă, la deschiderea unui orizont tehnico-științific și cultural, la evitarea unor greșeli care ar pune în pericol viața monumentelor.

Apelul lansat de Adunarea Consiliului Europei către guvernele membre cere urgența înmulțirii acestor contacte, necesitatea imperioasă a întăririi legislațiilor existente.

Ceea ce se cere guvernelor este să adopte legislațiile lor naționale la proiectul legii-cadru pentru protejarea monumentelor și locurilor care prezintă un interes istoric și cultural. Domnul Henri Cravatte, fostul secretar de stat luxemburhez, lăiniștativă că-

ruia a fost făcută această recomandare, a dat în continuare precizări cu privire la numărul monumentelor protejate în diverse țări: 40 000 de monumente în Olanda, 20 000 în Marea Britanie, 100 000 în Germania Occidentală, 25 000 în Franța și 1 800 în Belgia.

* * *

Numărul 240 al aceleiași cotidian publică materiale privitoare la ședința academică de la Palais des Congrès deschisă de ministerul culturii franceze în sala Benelux, domnul C. Parisis. În scurta sa cuvintare, ministrul a pus accentul pe imperioasa necesitate a apărării patrimoniului cultural și a spațiilor verzi ale țării, cele mai mari pericole decurgând din extensiunea mijloacelor de circulație și construirea în înălțimi. Legislația actuală fiind insuficientă și deci ineficace pentru păstrarea cadrului și a moștenirii trecutului, un nou proiect de lege ar fi de dorit cit mai repede.

Cu titlul „Bilanț și speranțe pentru salvagardarea monumentelor și locurilor noastre – domnul Wigny dorește mai mult personal și mai puțină scriptologie”, articolul face o relatare amplă a problemelor dezbătute în plenumul academic.

În cuvântul său domnul Pierre Wigny a insistat asupra importanței bătăliei pe care Comisia o duce pentru salvarea patrimoniului istorico-artistic, a accentuat, în strînsă legătură cu cele de mai sus, înțelegerea pe care publicul o manifestă față de aceste probleme concretizate în interesul crescînd al presei, radioului și televiziunii în domeniu.

Scindarea vechii comisii în două secții independente a creat nevoi sporite de restructurare. În prezent comisia are puteri modeste dar a luat măsuri de întărire a influenței sale (în ciuda numărului redus de efective), conlucrînd îndeaproape cu guvernatorii provinciilor, cu administrațiile locale.

Primit favorabil de Ministerul Lucrărilor Publice, Ministerul Sănătății și Ministerul Justiției, propunerile privind clasificarea locurilor istorice și protejarea prin lege a rezervațiilor naturale împotriva desfigurărilor provocate de construcții uneori netemeinic justificate, vor fi generalizate.

Numărul mic de monumente clasificate din Belgia – situație mai dezolantă atunci cînd ne referim la locuri – este explicat prin bugetul mic și necesitatea unor economii. Dar, ceea ce nu este întreținut – deci clasificat, deci prezervat – se ruinează repede și devine costisitor. În legătură cu aceasta se subliniază importanța muncii de restaurare amintindu-se și faptul că numărul experților descrește în mod periculos. **Trebuie să se inființeze** la Institutul Regal al patrimoniului artistic cursuri de formare a acestor specialiști. Proiectul de programă se află în studiu.

În incheiere, vorbind despre bugetul derizoriu acordat clasificării (restaurării) monumentelor pe de o parte, iar pe de altă parte mulțimea controlurilor și scriptologiei care paralizează o muncă eficientă, domnul Wigny face apel la aprecierea opiniei publice în vederea sprijinirii inițiativelor care tind spre ameliorarea funcționării și a bugetului comisiei.

OLGA MĂRCULESCU